מאימתי פרק ראשון תענית יג.

איפוך אנא. דפלגא דיומא קמא הוו קרו ומפטרי וכעו רחמי וכאידך פלגא מעייני: **על מעל הגולה.** ואני יושב משומם עד מנחת הערב ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ונקרעו בגדי ומעילי ואכרעה על ברכי ואפרשה כפי אל ה' אלהי: **ובמנחת הערב קמתי.** אלמא בחדיך פלגא כעו רחמי עד פיוט מכלל דפלגא קמא מעייני במילי דמתא: בנחמיה בן חכליה כתיב בעזרא ואלי יאקפו. לי היו מתאספין ובאין טוביה שבהן להגיד לפני על מעל וחטא הגולה להפרישם: משומם מישמורדי"ן בלע"ז. על מעלם שמתוודין **עד מנחת הערב** מחלות ואילך שהלל טוביה כדאמרינן במס' יומא (דף כח:) גלוותיה דאברהם מכי משחרי כותלי: **קמתי מתעניתי.** לא שמתענה עד המנחה ואח"כ אוכל אלא כלומר מלער נפשיה. ובקרעי ואם שאני קורע בגדי ומעילי היימי מתפלל כדי שאתרלה: **כל שהוא משום אבל.** כל תענית שאקרו חכמים רחוקה משום אבל כגון ט' באב שהוא משום אבילות חורבן וכל שכן אבל ממש שאמרו לפניו דאית ליה בערבא עובדא אסור בין בחמין וכו': **משום תענוג.** שמצטערין ואוסרין עצמן בתענוג: ה"ג **אמר רב אידי כל אכין אף אנן נמי מגינא ונועלין את המרחצאות** וא"ל **אכיי ואי בגוגן אסור סוכרין את הנהרות מיבעי ליה למיתני.** בתמיה. אף אנן נמי מגינא בתענית דקתני נגי תענית צבור) ונועלין את המרחצאות דהיינו חמין אבל גוגן מותר א"ל אכיי כלומר ואי הוה סבירא ליה לתנא דידן דבגוגן אסור היכי הוה בעי למיתני סוכרין את הנהרות היכי מצי למיסכלינהו: **אבל.** רב אידי הכי קא קשיא ליה בתמיהתן דקאמר שמע מינה דלא אסר אלא חמין מכדי קתני מתני' אסורין ברחיצה ופסק רחיצה בין חמין בין גוגן למה לי תו למיסלד ומיתנא ונועלין אלא למימרא דדוקא חמין וכו': **לימא מסייע ליה.** לרב חסדא דאמר כל שהוא משום אבל אבל אסור אפילו בגוגן: **כל מייבי עבילות.** נדה ייולדת טובלים כדרכן: **עבילה בחמין מי איכא.** ממי האור הא שאינו ניעה: **אלא לאו בגוגן.** ומייבי טבילות אין משום דטבילה בזמנה מצוה שמתהר לטהר עצמו: ה"ג **כולי עלמא לא.** (ג) בחמין ולא בגוגן: **לא נגרכה אלא לחמי עבריא.** והלכך מייבי טבילות אין כולי עלמא לא אבל בגוגן שרי: **כדמקמיה.** כדמוקמת לה דבגוגן שרי מאי קא מהדר ליה רבי חנינא לתנא קמא מאיכוד טבילה נהי דלא טבלי בחמין משום כבוד בית אלהינו הא מצו טבלי בגוגן אלא לאו בגוגן גמי אסירי והייטו דאמר לאבד: **אמר רב פפא.** לעולם בחמי טבריא והייטו דקאמרי' מייבי טבילות אין כולי עלמא לא ובגוגן כ"ע שרי ומאי לאבד דקאמר ר' חנינא בגוגן באתרא דלא שכיח [בחמין] ליכא לאוקומה דשאינן ניעה, אלא בגוגן, ואי אמרינן לכולי עלמא רחיצה בט' באב בגוגן שרי, איצטריך לאשמועינן טבילה בגוגן שהוא מצוה בזמנה דשרי, אלא ש"מ רחיצה אפי' בגוגן אסור, ובטבילה דמצוה שרי, ולכולי עלמא אסור. ואדחי', לעולם בגוגן לכולי עלמא שרי, והא ברייתא בחמין היא, ואם תאמר מים שאובין הן, בגון חמי טבריא דמים חמין ניעה. ואקשינן, אי הכי סיפא דקתני ר' חנניא [מגן] הבהנים אומר (מים חמין) כדי הוא בית אלקינו (לעבור) [ולאבד] עליו טבילה אחת בשנה. לטבול בגוגן דשרי וליכא עבירה. ודחי באתרא דליכא גוגן, ורחיצה בחמין אסור משום כבוד בית אלקינו שחרב, כדי הוא בית אלקינו לאבד מצות טבילה (אחת) בזמנה פעם אחת. ת"ש **כשאמרו בתענית אסור ברחיצה לא אמרו [אלא] כל גופו אבל פניו ידיו ורגליו מותר. וכשאמרו אסור במלאכה לא אמרו אלא ביום אבל בלילה מותר. וכשאמרו אסור בנעילת הסנדל לא אמרו אלא בעיר אבל בדרך מותר, הא כיצד יצא לדרך נעול, הגיע לעיר חולץ הסנדל מרגלו ומהלך יחף. וכן אתה אומר במנודה ובאבל. ודחינן לא, כי קא קתני וכן באבל בנעילת סנדל ואמלאכה אבל רחיצה לא, ולעולם בחמין.**

איפוך אנא. פי' דיומא פלגא קמייתא דיומא מלו וכעו רחמי ואידך פלגא מעייני במילי דמתא ומשני לא ס"ד: **אמר** רב חסדא כל שהוא משום אבל בגוגן תשעה באב (ו) אסור אפילו בגוגן ואבל אסור בין בחמין בין בגוגן וכו'. ירושלמי יוסף כריה דרבי יהושע בן לוי בתשעה באב וביום"כ מרחץ ידיו ומקנח במפה ומעביר על גבי עיניו רבי יונה תרי סמרטוטי ויהיב חומי כריעה פי' היה מניח סמרטוטו תחת הכר כדי ללחלחו ומעבירו על גבי עיניו: **וכל** שהוא משום תענוג וכו'. ועכשיו שאין תענית צבור בכגון אלא תשעה באב מותרין אפילו בחמין אפילו י"ז בתמוז ואוס גליה כן פסק רא"ש ור' יואל אביו אסר לרחון בחמין:

ונועלין המרחצאות. פי' שהן חמין: **אמר** סוברין נהרות בו'. כלומר אי הוה אסור בגוגן מי איכא למיתני סוכרים נהרות פשיטא דלא מצי למסכר כלומר כמו כן לא תידוק מהא דקתני ונועלין המרחצאות: **טבילה** בחמין מי איכא. הא שאוסיף ניעה מדלא קאמר משכחת לה טבילה (בחמין) דכשירה בחמין כגון שהוממו והומשכו לבריכה אלא שאמר בחמי טבריא יש להוכיח דכולו שאוב אפילו ע"י המשכה לא מהניא טבילה והא דאמרי' דהמשכה טולה כשירה ר"ל בענין שאינה פוסלת את המקוה כשאר מים שאוסיף אבל טבילה ודאי אינו עולה בהם:

וכן אתה מוצא במנודה ואבל מאי **אבוהו.** פי' (ו) אהא דקתמרינן ובגוגן מותר דאבל נמי מותר בגוגן וקשיא לרב חסדא דאמר דאבל אסור בין בחמין בין בגוגן ומשני אשאר אבל אבל אסור בגוגן אלא לכולי עלמא לא ובגוגן כ"ע שרי ומאי לאבד דקאמר ר' חנינא בגוגן באתרא דלא שכיח דא